

ХАЙ СТРУНЫ ЦЫМБАЛАУ ГУЧАЦЬ ГАЛАСНЕЙ

АДНІМ з найбольш папулярных беларускіх народных інструментаў з'яўляюцца цымбалы. Іх можна ўбачыць у руках і сінбародаў дзеда, і бяззусага юнака, пацуючы на вясковай вечаарыні і ў канцэртнай мастацкай самадзейнасці.

Згучалі цымбалы і на канцэртных пляцоўках Беларусі, Масквы, Ленінграда. А ў апошні час яны выйшлі і на шырокую міжнародную арэну. Упарта і настойліва прапавалі беларускія музыканты над развіццём свайго выканаўчага майстэрства, рэканструкцыі і ўдасканалення цымбалаў. Гэта дазволіла стварыць спачатку невялікі ансамбль, а потым і аркестр беларускіх народных інструментаў, які і першы раз дзеі спавінаў пачаў інавацыйна і плённа канцэртную дзейнасць у Беларусі і за яе межамі.

З кожным годам расце папулярнасць цымбалаў, іх значэнне як віртуознага аркестра і сапраўднага інструмента. У гэты час павялічваецца колькасць аматараў-выканаўцаў на народных інструментах, нараджаюцца самыя разнастайныя па сваёму складу этнаграфічны ансамблі і цымбальныя аркестры. У рэспубліканскім і абласных дамах народнай творчасці з'яўляюцца спецыяльныя фотаздымкі такіх аркестраў, пачытаць праграмы іх выступленняў на аглядах і фестывалях.

Адныя цяжка даведваюцца аб тым, што робяць калектывы паміж аглядамі, як працуюць аматары над удасканаленнем выканавых навыкаў, пашырэннем рэпертуару, карашэй — як яны жывуць ад свята да свята.

А між тым, пытанне гэта адно з галоўных. Німа чаго граці таіць — многа ішчэ ў рабоце з самадзейнасцю «паказваць». Бывае, што некаторыя калектывы ствараюцца за месяц-паўтара перад чаровым аглядам ці якім-небудзь святам, а пасля выступлення развальваюцца. Зразумела, што толькі сістэматычная рэгулярная работа дае стаючыя вынікі і робіць самадзейны калектыв зольным вырашць даволі складаныя мастацкія заданні, пашырае яго тэхнічны магчымасці, адліфавуе характарысты, спецабласныя рысы выканаўчага стылю і набліжае яго да ўзроўню прафесіянальнага мастацтва.

ЯК ПРАЦЮЮЦЬ народныя аркестры? З такім пытаннем зварнуліся мы ў рэспубліканскі Дом народнай творчасці.

Больш-менш рэгулярна працуе цымбальны аркестр, у склад якога ўваходзяць каласнікі Асіпоўшчэка раёна, аркестр калгаса «Радзіма» пры Смагонскім Доме культуры, цымбальніцы Пастаўскага раёна і некаторыя іншыя інструментальныя ансамблі.

Горкім казасю лёс зводзіць цымбальна-скрыпачнага аркестра Віцебскага раёна і Дома культуры, які называўся удава выступіў на рэспубліканскім аглядзе калгасна-саўгаснай мастацкай самадзейнасці. Характар яго гучання і выканаўчы стыль былі глыбока народнымі, каларытнымі, і пры рэгулярнай рабоце ён быў вырас у вельмі цікавы калектыв. Але з тае прычыны, што аркестр склаўся з самадзейных музыкантаў розных раёнаў — Гарадзіскага, Дзяткаўскага і Сенненскага, пасля агляду ён распаўся на тры асобныя часткі.

У Мінску срод самым разнастайным самадзейным калектывам ёсць усяго адзін (!) цымбальны аркестр пры Палацы культуры і прафсаюзаў, дм і тэ выканаўчы ўзровень яго вельмі нізкі. Не так даўно ў беларускіх сталіцы паспяховы выступіў аркестр беларускіх народных інструментаў пад кіраўніцтвам аднаго са старэйшых цымбалаўцаў рэспублікі М. Шарбо. Але мастацкае кіраўніцтва самадзейнасцю працоўных рэзерваў знаходзіла гэты аркестр, і ён, праіснаваўшы больш адзінаццаці год, вярнуў спыніў сваё існаванне.

Супрацоўнікі Мінскага абласнога Дома народнай творчасці паралілі нам з'ездзіць на Капыльшчыну і ў Барысаў, дзе даволі рэгулярна працуюць ансамбль дудароў калгаса «Тенішчы» і цымбальны аркестр фабрыкі пшаніцы. Аркестрам кіруе заслужаны артыст БССР Х. Шмелькін. У калектыве 28 чалавек. Ён існуе ўжо два гады і да гэты час дасягнуў пэўных поспехаў, неаднаразова выступіў у гарадскім Доме культуры, на свіяце песні на возеры Нарач, заваяваў першае месца на гарадскім аглядзе самадзейнасці і паспеў «нажыць» некаторы рэпертуар і выканаўчыя навыкі. Х. Шмелькін праводзіць заняткі з аркестрам рэгулярна, двойчы на тыдзень. Але нельга сказаць, каб ён быў задаволеным вынікамі свайей працы.

— Мала ўвагі ўдзяляе нам дырэктар і прафсаюзная арганізацыя фабрыкі, — гаворыць Х. Шмелькін. — Больш таго. Пасля паездкі на Нарач з зарплатаў ўдзельніку аркестра вылічылі за

прагул. Не дзіва, што цікаваць самадзейных артыстаў да работы ў калектыве ўвесь час падае. Не як дніямі я прыхаў у Барысаў, а на рэпетыцыі з'явіліся ўсяго пяць чалавек. Прапанаваў я ў летні час, пакуль частка асноўнага складу аркестра знаходзіцца ў адпачынку, стварыць групу пачынаючых музыкантаў з 15—20 чалавек з тым, каб восенню яны ўліліся ў калектыв, але і гэта пытанне ўсё нік не можа вырашыцца.

Цымбаліст са шматгадовым стажам, любіць яго сваю справу Х. Шмелькін наўдана выйшаў на пенсію. Але аб адпачынку ён і не думае. У яго заўсёды знаходзіцца час дапамагчы сваім самадзейным калектам, і ён, як ніхто іншы, ведае дадатны і адмоўны бакі працы аматарскіх народных аркестраў, іх патрэбы і спалыванні. Паводле яго слоў у Мінску і многіх іншых гарадах і сельскай мясцовасці рэспублікі ёсць вялікая колькасць аматараў народнай інструментальнай музыкі, якія жадаюць арганізаваць у сабе пэўныя аркестры і калектывы. І вось адной з прычын, якая не дае магчымасці здзейсніць гэтыя жаданні, з'яўляецца... адсутнасць інструментаў! У Беларусі хутэй дастаць піяніна, акардыён ці скрыпку, чым нацыянальныя беларускія музычныя інструменты: цымбалы, дудку, леру...

СТАРАДАВНЯЯ беларускія цымбалы, зробленыя рукамі вясковых аматараў, не вылучаліся добрымі якасцямі і не былі зручнымі для ігры. У ніжнім і верхнім рэгістры яны не мелі храматычнага гукараду, былі абмежаваныя га дыяпазонам, слабыя па гучыню і ў кожнай мясцовасці настрайваліся на свой лад. Калі ў пачатку трыццаціх гадоў з'явіліся новыя, рэканструяваныя цымбалы, — усё музыканты-прафесіяналы і лепшыя аматары пераклаліся на іх. Да тае новай інструменту імяніліся і ўдзельнікі самадзейных народных аркестраў, але гэта было не так лёгка зрабіць. Справа ў тым, што рэканструяваныя цымбалы выраблялі толькі адзін-два майстры-эксперыментатары, і зразумела, што задаволіць усіх жадаючых новымі інструментамі было немагчыма.

Рост самадзейных народных аркестраў патрабаваў неадкладна вырашыць гэта пытанне. І вось, нягледзячы на Другую дэкаду беларускага мастацтва і літаратуры ў Маскве, Віцебскай фабрыка пшаніцы ўзяла абавязанне пэўнасна забяспечыць патрэбы нашай рэспублікі ў цымбалах. Былі выраблены 1.200 цымбалаў, якія нубазае з'явіліся на прыкладна маганіна, не вывучыўшы іх след патрабаваў пачынуць і папярона паставіўшыся да новага назваўскага ўстава, гандаляны арганізацыі ўзялі на фабрыцы толькі 400 цымбалаў, астатнія пакінулі ляжаць на складзе. Тут яны праялялі больш года і за гэты час прыйшлі ў поўную яго годнасць. Адзінае, што ставалася дырэжыі фабрыкі, гэта як мага хутэй вывезці склад ад «непатрэбнай» залішкай прадукцыі. Такім чынам 800 новых іх такіх патрэбных самадзейнасці цымбал аказаліся зусім непрыгоднымі для іх скарыстання.

Гэты «эксперымента» надобна (калі не называць) адбў ў дырэжыі фабрыкі ахвоту займацца вырабам цымбалаў. А між тым частка іх, завезеная ў гандаляны арганізацыі, вельмі хутка была распродана, і ў магазіны пасыпаліся шматлікія заяўкі на асобныя інструменты і цэлыя камплекты цымбальных аркестраў. Колькасць такіх заявак увесь час узраслае, а фабрыка ўвесь многа год не выпускае цымбалаў і не збіраецца аднаўляць іх выпуск. Характэрна, што з просьбамаі дапамагчы набыць цымбалаў да розных музычных устаноў рэспублікі звартаюцца не толькі ўдзельнікі самадзейнасці з Беларусі, але і аматары з самых аддаленых куткоў Італьянскага Саюза. Народны артыст БССР І. Жыноўіч паказаў нам ільч пачак пісьмаў з такімі просьбамаі. Да яго звартаюцца з Уладзімірскай вобласці, з Варонежа, Харкава, Чарнігава, Запарожскай вобласці, Астрахані, Львова, Масквы і многіх іншых гарадоў.

Што ж неабходна зрабіць, каб усё заяўкі на цымбалы нашых гандаляных арганізацыі здолелі поўнасцю задаволяць? На нашу думку, прадстаўнікі культурнага павінны вывучыць запатрабаваны і закупіць праз раёныя аддзелы і абласныя ўпраўдзены культуры, дамы народнай творчасці і музычныя навучальныя ўстановы, даведваючы аб патрэбнай колькасці інструментаў. І толькі падумаваўшы ўсе гэтыя звесткі, звярнуцца на Барысаўскую фабрыку пшаніцы са строга вызначаным заказам. Напэўна пры такой практыцы ў далейшым не будзе непараўмення паміж фабрыкай і гандалянымі арганізацыямі, а пытанне забяспечэння аматараў і прафесіяналаў-цымба-

лістаў высаканкаснымі інструментамі будзе раз і назавсёды вырашана. Хочацца толькі пажадаць, каб кошт цымбалаў быў больш даступным для самадзейных калектываў, бо цяперашняя цана камплекту (18—20 інструментаў), роўная прыкладна 1.000 рублёў новымі грашмамаі занадта высокая нават для «багатых» гурткоў самадзейнасці.

ЯШЧЭ адна з прычын, якая перашкаджае развіццю народных аркестраў — адсутнасць метадычных дапаможнікаў і пог. Адзінае, чым могуць карыстацца аматары музыкі ў якасці самавучышля, гэта «Школай для беларускіх цымбалаў» І. Жыноўіча. Што ж датычыцца дапаможніка па аркестраванні іры, то яго пакуль што няма, і кожны з кіраўнікоў самадзейных цымбальных аркестраў працуе па ўласнаму «метад» і разуменню. Праўда, у гэтым годзе музычная рэдакцыя Белдзяржвыдавства павінна выдасці брашуру І. Жыноўіча ў дапамогу мастацкай самадзейнасці — «Аркестр цымбалаў». А вось з выданнем нот для самадзейных цымбальных аркестраў справа абстаіць зусім дрэнна.

За апошнія гады рэспубліканскі Дом народнай творчасці падрыхтаваў некалькі рэпертуарных зборнікаў для самых разнастайных музычных калектываў, але ўсе яны так і ляжаць у выдвене і невядома калі выйдць у свет. З раней выдзенага можна назваць толькі «Песні для аркестра рускіх народных інструментаў» (домрава-балалайка і складу для зборнік для баяна «Беларускія мелодыі»). Але ні ў адным, ні ў другім выданні нічога няма для цымбалаў. Што ж выдзенае, напісана ці пішацца для цымбалаў, для самадзейных народных аркестраў? Нічога! А між тым рэспубліканскі Дом народнай творчасці заказвае рэпертуар для самадзейных музычных калектываў, і нам паказалі даволі важкі стос партытур для самых разнастайных аркестраў, напісаных толькі за некалькі першых месяцаў бегучага года. Прымяна, што сярэд партытур для духавых аркестраў мы сустрацілі сюіту з музыкі да оперы Ю. Семянікі «Калючая рука», увертюру Я. Цікоціна «Свята на Палессі» і перакладзены для аркестра рускіх народных інструментаў першую частку сюіты А. Багатырова, «Варышны на беларускую тэму» А. Туранкова.

Аднак срод усіх гэтых партытур мы зноў-такі не знайшлі ніводнай для цымбальных аркестраў. А між тым у рукі да нас трапіла партытура «Венгерскага танца № 5» І. Брамыса, распісаная на поўны склад домрава-балалайкага аркестра з гусямі, літабрамі, ударнымі інструментамі. Такіх «інструментаў» няма ні ў адным з самадзейных аркестраў нашай рэспублікі, ды і партытура такога папулярнага творца як «Венгерскі танец» можна было не казавашь аркестраваць, а проста вышсаць з лубога магазіна «Ноты — поштай». Нам здаецца, што заказны на партытуры для цымбальных аркестраў і выданне такіх партытур павінна рабіцца і выконвацца больш актыўна.

МАЛАДАЯ беларуская музыка пачынала свой шлях, не маючы ні папярэдняга вопыту, ні прафесіянальных музычных калектываў, ні навучальных устаноў. Нанова стваралася

і школа іры на беларускіх народных інструментах. Таму і клас цымбалаў у музычных вучылішчах і кансерваторыі быў адкрыты значна пазней за іншыя. Увесь час ён быў невялікім колькасця і фактычна рыхтаваў толькі аркестрантаў для Дзяржаўнага народнага аркестра БССР. Перашкджалі рабоце цымбальнага класа працягла «зартэрычныя» спрэчкі аб жыццёва і патрэбнасці навучання на беларускіх народных інструментах.

Таму і выпускі музыкантаў-цымбалаў былі зусім незначныя. Напрыклад, за апошнія чатыры гады Беларуска кансерваторыя выпусціла толькі пяць цымбалаў, і на ўсіх курсах вараз займаецца ішчэ пяць студэнтаў. Пры гэтым ні адзін з выпускнікоў кансерваторыі не быў накіраваны на арану ў якасці кіраўніка самадзейных аркестраў! Такое становішча стварала вялікі разрыв паміж патрабавамі самадзейнасці і колькасцю цымбалаў з кансерваторскім дыпломам. Аматарскі аркестры кіруючы звычайна або людзі без музычнай адукацыі, або, у лепшым выпадку, — дамыстры, балалаечнікі ці дырэжоры-харавікі. А між тым у любым інструментальным самадзейным калектыве трэба не толькі ўмець дырэжыраваць, але і ўмець паказаць, як трэба іграць на тым ці іншым інструменце.

Цяпер гэтае складанае пытанне паступова пачынае вырашацца. Пры многіх музычных школах і вучылішчах рэспублікі створаныя класы беларускіх народных інструментаў. Толькі ў музычных школах і вучылішчах Мінска займаецца больш сімвалістэ цымбалаў, і трэба спадзявацца, што ў хуткім часе кансерваторыя атрымае значнае папаўненне для кафедры народных інструментаў. Дарчы, аб якасці гэтага папаўнення сведчыць хача б тое, што на рэспубліканскім аглядзе маладых талентаў музычных школ і вучылішчаў, які праходзіў у пачатку чэрвеня ў Мінску, дыплом першай ступені атрымаў студэнт-цымбалаў Гомельскага музычнага вучылішча і ішчэ тры дыпломы — вучанцы-цымбалаў музычнай школы аўтазавода.

КАЛІ БЛІЖЭЯ з'явіліся з дзейнасцю аматараў беларускай народнай інструментальнай музыкі, звартае на сябе увагу той шчыры запал, з якім яны працуюць, любоў да свайей справы, сур'ёзная адносіны да мастацтва. Усё гэта з'яўляецца заручкай іх будучых поспехаў у любімай справе. Трэба спадзявацца, што народныя жанры музыкі расвітуць у Беларусі ярка і пышна. Тым неадхопы, аб якіх гаварылася вышэй, не з'яўляюцца пераперадачымі і хутка могуць быць ліквідаваны агульнымі намаганнямаі ўстаюў культуры, творчых і грамадскіх арганізацыяў. Мы ўпэўнены, што ў самым недалёкім будучым у вучылішчах і паліцах магазінаў беларускія цымбалы, рэпертуарныя зборнікі і партытуры твораў беларускіх кампазітараў для самадзейных народных аркестраў. Музычныя навучальныя ўстановы нашай рэспублікі здолелі выпусціць патрэбную колькасць кіраўнікоў такіх аркестраў, а ва ўсіх музычных школах і вучылішчах Беларусі адкрываюцца класы цымбалаў, і ў кожным абласным цэнтры будзе працаваць вялікі аркестр беларускіх народных інструментаў.

Д. ЖУРАЎЛЕУ.

У ЧАС РЭПЕТЫЦЫ

Ужо некалькі год работніцы фабрыкі «Альберцін» Ніна Цяпко і Галіна Дэвігальская актыўна ўдзельнічаюць у рабоце драмгуртка фабрычнага Палаца культуры. Зараз гэты гурток рыхтуе новы спектакль «Дзючына з вяснушкамаі». Наш наштатны фотакорэспандант Ул. Кушнер зняў Ніну Цяпко і Галіну Дэвігальскую ў час рэпетыцыі.

НЕ ТОЛЬКІ ПАТРАБАВАЦЬ, А І ПАМАГАЦЬ

Вось ужо другі год я працую рэжысёрам Ашмянскага народнага тэатра. Павінен шчыра сказаць, што мая твораца работа на працягу 20 год у прафесіянальным тэатры не давала мне столькі творчага задавальнення, як праца ў самадзейнасці. Раней, як артыст-прафесіянал, я быў шчыльным ішчэ рададушч, што тэатр даступны пераважна гарадскому насельніцтву.

А сёння я не магу спакойна гаварыць пра тую вялікую прагу сельскага насельніцтва да культуры, якую штодзённа назіраю.

У Ашмянах амаль восем тысяч насельніцтва. На дзеянасць працэнтаў — гэта праўдзівы калгасны і саўгасны пабл. На жал, сюды вельмі рэдка прыязджаюць прафесіянальны тэатральныя калектывы. І можа там у Ашмянах так любяць самадзейнасць, з якой і вырас наш Народны тэатр.

Заяўкай на правадзень тэатра быў спектакль «Паўлінка», пастаўлены ў канцэртным мінулага года. Да гэтага часу мы атрымліваем шмат запрашэнняў ад калгаснікаў вобласці, ад суседзяў з братняй Літвы паказаць ім «Паўлінку». А паказалі мы яе ўжо 19 разоў.

Другой працай тэатра быў спектакль па п'есе А. Макавіча «Лявоніха на арбіце». У спектаклі побач са старымі выканаўцамаі з'явіліся новыя імяны. Гэта — тэхнік сувязі Я. Іжак, даброчны майстар С. Маргану, шафер аўтабуса С. Ціпеня і інш. Дзе б мы ні выступалі — у калгасе, саўгасе, раённым цэнтры ці ў суседніх раёнах, — усюды задоўда да пачатку спектакляў усё бірады вываюць прадзеянне. Часам даводзіцца даваць па два спектаклі на дзень.

Гаворачы пра выязныя спектаклі, хочацца, дарчы, падтрымаць дырэктара Народнага тэатра Палаца культуры Ашмянскага ільчона камбіната таа. Васілеўскага, калі ён у сваім артыкуле абурасца з поваду таго, што ў сельскіх каўбах і раённых цэнтрах дрэнныя сітуацыя пляцоўкі.

Дзіўна, што да гэтага часу нашы аўдыторыі ў сваіх практэках не звартаюць увагі на сітуацыю пляцоўкі. Сізыны будуюцца з нізкага сталю, маленькі, зручныя толькі для прадэюма, а не для самадзейнасці. Таму часта даводзіцца выступаць на адкрытым паветры ці на часовай сізне. Будавічыны ўстаювы павінны ўлічваць сённяшнія патрабаваі калгаснай сіны. Існуючыя пляцоўкі патрэбна перабудаваць.

Нашы самадзейныя артысты ад спектакля да спектакля ўдасканальваюць свае творчыя зольнасці і забавуваюць усё больш сімпатый у гледаца, нават становячыся яго любімамаі.

Праца артыстаў народных тэатраў трэба абавязкова ўзімаць да прафесіянальнага ўзроўню. Таму мы практыкуем чытку часо-

наступным у абмеркаванні праблем развіцця народных тэатраў рэспублікі выступіць у газеце спец. карэспандант «Літаратуры і мастацтва» Г. Загародні.

Самадзейнасць? Так.

Але на прафесіянальным узроўні

спектакль «Цені знікаюць» і адначасова рыхтуем тэатральнае канцэрт «Каханнем даражым уміце». Наш тэатр прымаў удець у 18 канцэртаў агітбрыгад, і гэты дало нам глыбокае задавальненне. Складаныя п'ес. Зараз мы ставім ў тэатрах стала звыклым лічыць, што яг поступ наперад вызначаюць этапыныя спектаклі, скажам, класічныя творы. Вось маўляў, на гэтых драматычных творах растуць творчыя сілы. Я гэта не адмаўляю, але мне здаецца, што ў рэпертуар Народнага тэатра трэба браць п'есы, перш за ўсё блізкія нашаму сучаснаму, даступныя і зразумелыя яму. П'есы высокай грамадзянскай страснасці. Трэба аднавіць рэпертуар ад так званых «касавых» п'ес.

Мне могуць запрэчыць, што мала добрых п'ес. Няпраўда, п'ес ёсць. Яны часта друкуюцца ў альманаху «Современная драматургія», у часопісе «Тэатр», выходзяць асобнымі выданнямаі ў выдавецтвах Масквы і Мінска. Толькі іх трэба шукаць, умець чытаць, а ішчэ больш умела ставіць. І не ларучыць іх выбар толькі аднаму чалавеку. Рэпертуар жа некаторых народных тэатраў складаецца з п'ес, якія падабаюцца толькі пастаюўчыцям.

Мы інакш наладзілі працу над рэпертуарам. Пры тэатры дзейнічае савет-бюро, у склад якога ўваходзяць прадстаўнікі грамадскіх арганізацыяў, артысты тэатра. На савет-бюро запрашаюцца пры складанні рэпертуара павана культурна-адукацыйнага ўстава сельскага, саўгасна і прадстаўнікі калгасветаў. Гэта дапамагае нам

П. ДАКУКА, рэжысёр Ашмянскага народнага тэатра.

ВЫЙШІ З ДРУКУ

У Дзяржаўным выдавецтве БССР выйшлі з друку і паступілі ў продаж наступныя кнігі:

Ул. Боні-Бруевич. Ленін і дзеці. Апауданні для дашкольнага ўзросту. Пераклад з рускай мовы А. Асташкіна. Маланкі М. Акімава. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 16. Цена 4 кап.

Іван Муравойка. Дружная сяродная казка. Для дашкольнага ўзросту. На рускай мове. Пераклад з беларускай мовы Ул. Варанко. Мастак П. Калінін. Тыраж 15 тыс. экз., стар. 16. Цена 4 кап.

Усевалад Краўчанка. Злычынства ля зялёнай тош. Аповесці. Для сярэдняга ўзросту. Тыраж 8.400 экз., стар. 96. Цена 10 кап.

Алесь Ставер. Касцёр на гасне. Вершы і пэзма. Для сярэдняга ўзросту. Мастак Ю. Архіпав. Тыраж 7.300 экз., стар. 36. Цена 5 кап.

Іван Мележ. Што ён за чалавек. Апауданні. Аповесці. Нарысы. Мастакі П. Калінін, Л. Прагіт. Тыраж 5.600 экз., стар. 480. Цена 88 кап.

Браніслаў Спрычан. У цэнтры чалавечых праблем. Вершы. На рускай мове. Мастак В. Арачэў. Тыраж 2.500 экз., стар. 60. Цена 7 кап.

І. Сіцюць. Самія юныя. Аповесці. Для сярэдняга ўзросту. Мастак С. Рамануў. Тыраж 8.600 экз., стар. 84. Цена 13 кап.

Еўдакія Лось. Абуята влэчка.

Вершы для маладога ўзросту. Тыраж 7.200 экз., стар. 32. Цена 5 кап.

Іваля Патроў. Ночныя каханне. Аповесці. Пераклад з балгарскай мовы Я. Васілеўскага. Мастак Г. Клікушын. Тыраж 2.800 экз., стар. 184. Цена 44 кап.

Каза-манюка. Беларуская народная казка. Для дашкольнага ўзросту. Маланкі Е. Лось і Г. Якубец. Тыраж 40 тыс. экз., стар. 16. Цена 14 кап.

У МАРМУРЫ, ДРЭВЕ І БРОНЗЕ

ДА 80-ГОДДЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

У музеі Янкі Купалы экспануюцца шматлікія творы беларускіх мастакоў-умельцаў. Яны з любоўю раскрываюць вобраз народнага паэта. Многія работы, набытыя музеям, экспанаваліся на абласных і рэспубліканскіх выстаўках, а некаторыя з іх — на Усеагульнай выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі. Работы мастакоў-умельцаў карысталіся вялікім поспехам у гледацоў.

Самадзейныя мастакі ў розных жанрах — скульптуры, разьбе па дрэву і слановай касці, у вышчыну — стварылі яркі вобраз Янкі Купалы. Асобныя работы выкананы па матывах твораў паэта, ува-

скрашэнне вядомых герояў з яго пэзма і вершаў.

Асновай для стварэння скульптурнага партрэта «Гусяр» пачынаўся паэма «Курган». Рабочы Гродзенскі электрастанцыя А. Ліпень вылепіў яркі вобраз мужнага героя беларускага народа.

Кіраўнік мастацкага гуртка Палаца піянераў Драгіцкаўскага раёна В. Мануха аўтэставаў адну з сучасных паэта са сваімі юнамаі чытачамі. У групавой скульптурнай кампазіцыі паказана глыбокая бацькоўская любоў паэта да дзяцей. Тут экспануецца і другая работа В. Манухі — партрэт Я. Купалы, высечаны з мармуру.

Вельмі выразна адлюстравалі вобраз Я. Купалы рэзьчыкі па дрэву. На барэльфе, выкананым В. Сібілевым, мы бачым пагрудны профіль паэта, акаямаваны з двух бакоў кнігамі. На невялікай падастацы выразана страфа з верша Я. Купалы «За ўсё».

Барэльфы, выразаныя з дрэва высаканкаснымі мастакамаі дзіцячага дома А. Сажаркам і самадзейным мастакам А. Альшчынскім, сведчаць аб умельстве самадзейных аўтараў і іх павязе да выдатнага беларускага сямства.

Рабочы Мінскага трактарнага завода В. Міхельсон вярнуў са слановай касці кампазіцыю барэльфа — Я. Купала за рабочым

сталом. Асноўную увагу народны ўмелец адае раскрыццю псіхалогіі паэта, яго пэзтычнай натхнёнасці. Выкарыстоўваючы прыемы кантрасту, народны ўмелец канцэнтруе сваю увагу на фігуры паэта, якая выразана з белага камяка на чорным фоне.

Добрае ўражанне пакідаюць работы Д. Сакаўскага (Брст) і К. Цыбульскага (Мінск). Народны ўмелец выкарыстаў розныя пароды драў.

Здаўна вядома ў Беларусі вырбы з каларовай саломкі. Хатняе гаспадарства В. Дзегірынка (Жлобін) зрабіла з гэтага матэрыяла ларца. На яго сценках пададзены малюнк на тэмы вершаў Я. Купалы «Хлопчык і лётчык» і «Алеся». Ёю ж створан у лубячнай манеры партрэт маладога Янкі Купалы.

За апошнія гады ў беларускім народным мастацтве стаў вельмі распаўсюджаным жанр мастацкай вышчыкі.

Майстар мастацкага вышывання Н. Атрачаніч вышыла галандскую партрэт Я. Купалы. Аўтару удалося трапіна падабраць каларую гаму і выразна перадаць знешняе надбавенства народнага паэта.

Другім майстрам мастацкага вышывання Р. Калмыковай (Гомель) таксама вышыты партрэт народнага паэта.

Хатняя гаспадарка З. Нікольская

(Гродна) вышыла галандскую кампазіцыю каршыну — Я. Купала сярэд піянераў. Гэтае палатно вызначаецца ўмельствам спалучыць добрае размышчэнне фігур на невялікай праўданауа плошчы, з трапным падборам рознакаляровых фарб.

У пасляваенныя гады ў нашай краіне значнае рэзкіе ўзроставыя вырбы мастацкіх прамістай, якія ўпрыгожваюць наш быт, створаны ўтульняючы ў грама

ФАЛЬШЫВАЯ НОТА

Юлька села за піяніна і заігра-
ла песню. Песня была вель-
мі ясная. Значыць, калі Юлька
іграе на дык Бобік ад завед-
вання вілгу хаастом і нават спра-
вава падляваць. Так было і на
гэты раз. Бобік лёг каля дзвярэй
і ад кароткі хвосцік весела вілгу
лад музыку.

Раптам над самым Юльчыным
вухам нехта крыкнуў:
— Брыні!
— Ой! Што гэта! — спалоха-
лася Юлька і перастала іграць.

— Я, Трынка-Брынка! —
адказаў ёй скрыпучы голас, падо-
бы на гук разладнай струны.

Трынка-Брынка пачала
паць па ўсім пакоі і так агіда
брынкава, што Юлька зморшчы-
ла і заткнула палцамі вухі. А
Бобік падхіпіў са сваёй месца
і пачаў моцна брахаць, каб заглу-
шыць Трынка-Брынкава. Бо ён
жэ не мог заткнуць свае вухі.

Тады Юлька спытала:

ЗЯЗЮЛЬЧЫНЫ СЛЭЗЫ

Жыла ў лесе Зязюля. Яна была
ліная і беспакояная. Ад самага
рання да вечара лятала па лесе і
лавіла калматыя вусені. А іншы
раз прыліцала да ляснаго ручая,
сядзе на галіну і глядзіць ў ва-
ду, бы ў тое лясціка: налюба-
вацца на себе не можа. Нават
які падкінула ў чужое гняздо,
бо ленавалася сваё жыццё.

Прайшло шмат часу. Зязюля
пастарэла. Цяжка стала ёй вусеняў
лавіць. І паліцела яна да чужога
гнязда, куды некалі яна падкі-
нула. А ў тым гняздзе Малінуха
сядзела. Зязюля ў яе і пытала:

— Ці не ведаеш, дзе маё пту-

шанька? Я ўжо старая, і мне цяж-
ка адной вусеню лаціць.

І расказала Малінуха, як яна
узгадала Зязюльчына птушаня.

А калі яна стала дужым, то па-
ляцела ад яе назувяду. А куды?
Невядома.

Паліцела Зязюльчына шукаць
птушаня. Ды так і не знайшла.

Па гэты дзень шукае.

— Ку-ку! Ку-ку! — кліча Зязюля
і плача.

І слэзы яе капаюць на зямлю.

А на тым месцы, дзе яны па-
доўка, вырастае траўка. І завуць
усе гэтую траўку «Зязюльчыны
слэзы».

Надзённае выданне

мог прайсці міма гэтага спраўды
жудзікага кроку амерыканскіх
журналістаў. З гэтага паводу
паўстала перш «Ноеў каўчуг»,
які змяшчае ў асноўку ў ім
М. Луканін ускрывае спраўды
прычыну дэспічнага амерыкан-
скага шарагану, які залі
сабе цэлае гняздо ў краінах ка-
піталізму і імкнучы адзначыць
увагу працоўных ад забастоўак,
ад барацьбы за дэмакратыю, за
свае правы, накіраваў іх на ху-
ляцкіх рэлігійных шлях. Паэт
Кобец заўважэ:

Нічога ўсё роўна вы не адшукаеце,
Нічога ўсё роўна вы не адшукаеце.

Не пойдучы народам у Ноў каўчуг,
Не пойдучы! Пастаўце
яны, як браты,

Пад зорку,
Пад серп, пакрыжованы
па молатам.

Падпалышчыкі! Вас не
уратуеце тады
Не толькі каўчугі, а нават
дрэўцоўны.

Аб выкарыстанні твораў вы-
лучаюцца мастацтва ў антырэлігій-
най прапагандае гаворыцца ў бра-
шурі В. Вінаградва. У ёй аўтар
раіць шмат цікавых форм работы:
дэманстрацыю перакрыжак у час чы-
тання лекцыяў, дакладу, правядзення
гутарак, вечароў пытаньняў і адка-
заў, тэматычных вечароў «Ма-
стацтва і рэлігія», «Выстава «Ма-
стацтва і рэлігія» — выстава ра-
прадукцыі карцін на антырэлігій-
нага тэмы В. Пярэва, І. Рэпіна,
Н. Неўрава, В. Пукірава, К. Са-
віцкага і іншых вядомых маста-
коў-рэалістаў, арганізацыю вы-
ставак антырэлігійных кніг, бі-
бліятэчак-перасоўка з навукова-
агледнага літаратуры.

В. Вінаградва не толькі раіць
тыя або іншы формы выкары-
стання мастацтва ў барацьбе з
рэлігіяй, але і расказвае, якім чы-
нам лепш арганізаваць тое ці ін-
шае мерапрыемства. Пры гэтым
аўтар спампаваў на канкрэтныя
прыклады з дзейнасці атэістаў Ві-
цебскага вобласці. Гэта надае бра-
шурэ асаблівае пераконаўчасць.

В. Вінаградва многа увагі ад-
дае канкрэтным аглядам нека-
лькіх выдатных антырэлігійных
карцін вядомых мастакоў мінулага.
Тым самым аўтар дапамагае лек-
тару, які дэманструе рэпрадукцыі

Л. ГАЛІНІН.

СТО РАБОТ СЕЛЬСНАГА САМАДЗЕЙНАГА СКУЛЬПТАРА

... На ўзлеску, ля перабытай ар-
тылерыйскай сярэдняй сасы, стаіць
група беларускіх партызан з
аўтаматамі на грудзях. Позірк
народных мсціўцаў накіраваны ў
зорнае неба, у якім ледзь відаць,
як адлятае савецкі транспартны
самалёт. Ён даставіў з «Влі-
качэй зямлі» пісьмы, газеты, бое-
прыпасы і медыкаменты. Людзі
ветліва махаюць рукамі адлятаю-
чай за гарызонт сэрбастыяй
птушцы, паслыўшы прыватнае
дакляе, але роднай і блізкай
сэрцу Маскве. Такую карціну па-
маістарску выразіў і дэма-
кратык сельскагаспадарчага «Кастрычнік»
Гродзенскага раёна С. Бык.

Народны ўмельца з'яўляецца
аўтарам многіх твораў. Ён стварыў
партрэт У. І. Леніна, а таксама
скульптуру вядомага лінгві-
ста акадэміка Е. Ф. Карскага.

Высокую ацэнку журы на аблас-
ны і рэспубліканскіх выстаўках
вылучаюцца і прыкладнага ма-
стацтва атрымаў работы С. Быка
«Свету — мір», «Майстрыства»,
«Афрыка рве ланцугі калоніялі-
зму», «Тры пакаленні», «Зубры».

Мастак чарнае тэмы для сваіх
работ з навуковага жыцця. Да-
ведваюцца аб тым, што дарцы
судэняга саўгаса «Свіслач» Ма-
рыя Занеўскай прысвоена званне
Героя Сацыялістычнай Працы,
скульптар-самавучка павышаў не-
калькі разоў у гэтай гаспадарцы.
Ён доўга наглядаў, як працуе

Н. КУЗЬМІЦКАЯ.

ПРОЗА У ЧАСОПІСЕ «БЕЛАРУСЬ»

Б. Сачанка бярэ пераважна суча-
сныя. Вось апаўданае «Пахі
ранай вясені». Хлопец вяртаецца
далому пасля адбывання тэрму
пакарання за дрэбнае хуліганства.
Сорамна яму паказваць на вочы
аднаўскоўкам, і ў яго на момант
узнікае думка, ці не падца-
ка куды-небудзь у другое месца.
Але аўтар, які ў далейшым вы-
кладзе асабой у творы, перакон-
вае хлопца не рабіць гэта.

У апаўданах Б. Сачанкі ад-
чуваецца любоў да простага ча-
лавека, разуменне яго псіхалогіі.
Але там, дзе чалавек перастае
быць чалавекам, ад сімпатыяў не
можа ісці гутаркі. Здрадніку Ан-
тося Міхліку з алайменнага апа-
ўдана, які пайшоў на службу
да фашыстаў і здэкаваў за
аднаўскоўцаў, аўтар выносіць
справядлівы прысуд: «Сабачае
было яго жыццё, сабачая і
смерць».

Трэцяе апаўданае Б. Сачанкі—
«Спартжаны». Хлопец закахваўся ў
дзівочы, якую бачыць толькі
праз акно. Ён увесць час уздымае,
а прызнаецца ў каханні не ад-
важваецца. Пауціці хлопца но-
сць адбітак, калі так можна
сказаць, «сентыментальна-рыцар-
скі». У чытача ўзнікае сумненне ў
магчымасці пры такіх абставінах
(спартжаны праз акно) такі за-
кахвацца. Увоўле цяжка сказаць,
што хацее аўтар сцвердзіць сваім
творам.

Лёгка пераканацца, што ў
большасці з названых тут апаў-
данаў ёсць агульнае. Аўтары,
нібы загаворыўшыся, бярэць ад-
зыходны матэрыял, а іх харак-
тэрны іх пераважанне. А колькі
вартнаў у гэтых апаўданах.
У М. Луканіна («Чужак з шпі-
талю»), у М. Луканіна («Чужак
з шпіталю»), у У. Краўчанкі («Чужак
з шпіталю»), у М. Раўчанкі («Чужак
з шпіталю»), у Б. Сачанкі («Пахі
ранай вясені») — ва ўсіх героі,
адчуваючы згрома-
дзі сумнення, вяртаюцца — хто
ў вуску, хто на будоўлю. І каб
не роўніца ў сюжэтах, у ма-
стацкіх асаблівасцях, у манеры
весці расказ, то можна было б
падумаць, што мы чытаем адну
апавесць аднаго і таго ж аўтара.

Есць шмат агульнага ў
вырашэнні тэмы і ў апаўданах
М. Ваданасва «Жанік» (№ 3) і
Ю. Лялікава «Сястра» (№ 5).

У апаўданах «Жанік» — чаты-
ры героі: стары бакенчык, яго
дачка Каця, Іван Андрэвіч і Хвель-
дар. Іван Андрэвіч кахае Кацю,
а яна — Хвельдара. Бацька больш
сімпатызуе Івану Андрэвічу, бо
ён жа «гарадскі», «інтэлігент».

Але стара не бачыць, што пад
маскай знешняй «інтэлігентнасці»
Іван Андрэвіч хавае сабе агід-
ны менавіта. Гэта хутка раску-
сіла Каця. Яе пачуцці на баку
Хвельдара, простага вяскованага
хлопца, у якога «ў руках усё
нібы агнем гарыць». Нарэшце і
бацька пагаджаецца з дочкай.
Гордыёў вузел складаных пачу-
ццяў развязаны, перамагае кахан-
не Каці і Хвельдара. І гэты сім-
валізуе перамогу працоўных лю-
дзей, іх прыгожых маральных
якасцей над мяшчанскай псіхалогіяй,
уласцівай такім людзям,
як Іван Андрэвіч.

У «Сястры» Ю. Лялікава таксама
славеты «трохкутнік» — рас-
крываюцца ўзаемаадносінныя пачу-
ткі Жэнічкі, Валодзея і Казарына-
ва. Але галоўныя героі не яны,
а маленькая сястра Жэнічкі —
Міла. Яе вачыма і сончы чы-
тач за перыпетыя складаных
узвядзення Міла ўсё бачыць,
за ўсім наглядзе і «робіць вы-
вады». Мілачы не паддаецца пус-
ты, нікімчы стэліягам Казары-
наваў, які заліцаецца да яе
сястры. А вась Валодзея, хоць ён
і дрэнна апраўтаў, выклікае ў
Мілае захваленне. Яна ўсёй ду-
шой жадае, каб Жэнічка дружыла
з Валодзея, а не з Казарынавым.
У крытычны момант яна непры-
кметна ўмешваецца ў справы
сястры. Пашляў і пакалініч чужой
моды Казарынаў цярпіць няўдачу,
а Жэнічка ў сваіх пачуццях кан-
чаткова схіляецца на бок сумлен-
нага, сціплага Валодзея.

Ю. Лялікава ўласціва пластыч-
насць у абмалёўцы вобразаў,
уменне будаваць сюжэт, пранік-
нёнасць у псіхалогію герояў. Воб-
раз Мілі — сапраўдны ўладач
маладога празаіка.

З празаічных твораў пачынаю-
цца аўтару часопіс змяшчаў ішчэ
кароткае апаўданае М. Бурга
«Рубель» (№ 6). У ім аўтар су-
прастаўляе характары двух
былых герояў-франтавікоў. На-
дрэным быў на фронце бай-
цом Мікіта Лагацік, смела
ваваў. Аднойчы, у цяжкім баі

ён быў паранены і выратаваны
Васілём Агеевым. Потым і Васіля
параніла. Сябры сустрэліся ў
шпіталі. Пакахалі адну медыс-
туру, з якой ажаніўся Мікіта. А
потым франтавым сябрам дава-
лася сустрацца ўжо ў мірны час. І
выявілася, што Мікіта перава-
дзіўся. Прапучоў шаферам, ён на
дзяржаўнай машыне зарабляе для
сёбе грошы і ў пагоні за рублём
траціць аздавае аблічча. Нават
свайго блодрага сябра Васіля, яко-
га спачатку не пазнае, ён адмаў-
ляецца падзеці за рубель, а про-
сціць тры. Жонка Мікіты, якая
працуе на заводзе, не падзяляе
яго хіваціў да грошай. А су-
стрэча з Васілём, владзе, прыму-
сціць Мікіту задумацца і крытыч-
на паглядзець на свае паводзіны.

Сатырычна-гумарыстычныя ста-
вядзенні — нярэдка гасці на ста-
ронках «Беларусі». У іх узні-
маюцца тэмы этыкі і маралі
сваецкага чалавека, даецца бой
адаптацыі, мяшчанскай псіхалогіі.
Актuality гучыць апаўданае
І. Грамовіча «Фініц», сатырыч-
нае вастрые якога накіравана су-
праць дармадэлаў, нахлебнікаў. У
сміг настаяўшы вырастае дачка
Фініц. З маленства ёй усё за-
рылі, што яна прагажуня, ва ўсім
патуравілі, не прычудзілі працы.
Вось і вырастае яна ні на што
не здатная. Атрымала вышэй-
шую адукацыю, але «рана выш-
ла замуж і дыплом схавала ў
шудфляку». Жыве на срокі мужа
— інжынера, добрага, але
мяккацелага чалавека. У на-
скрозь прасякнута мяшчанскімі
інтарэсамі Фініц адзінае жада-
не — як мага лепш аддзецца, ды
так, каб быць «арыганідай». Яна
пераймае горшыя ўзоры за-
ходняй моды.

У такім жа духу Фініц выхоў-
вае і сына Броніка.

Аднак да часу, да пары «фі-
ніц» Фініц Муж памёр — і зні-
кла магчымасць спраўдзіць «мо-
дны» ўзборнік. Каб жыць — трэ-
ба працаваць. Але як і дзе? Яна
нічога не ўмее рабіць. А тут
жыць старыя надбавіцка. І
Фініц адчула сваю нікімчынасць.

Псіхалогія Фініц і Броніка —
вынік няправільнага, мяшчанска-
га выхавання, якому аўтар выно-
сіць суровы прысуд.

Востра, з пачуццём гумару
напісана сатырычнае апаўданае
Л. Прышчэна «Не дайшоў да кан-
дыдату» (№ 4) пра аматара чаркі
бухгалтара Сануту. Дасціпны
фелетон Ул. Корбана «На чай»
(№ 5).

Як вядома з агляду, тэматыка
апаўданаў часопіса вузкая,
абмежаваная, людзі сённяшняга
дэ не знаходзяць у іх належнага
паказу. Большасць апаўданаў
мае дыдактычны характар. Вы-
крывіць адмоўнага ў жыцці і па-
вядзенні чалавека, вядома, справа
кармісна, але хацелася б ўба-
чыць у цэнтры апаўданаў чы-
тацка вобраз станоўчага героя,
чалавека нашых дзён, які мог бы
высць зорам для пераімяна. «А
імяны ж гэта станоўчае, новае і
прагрэсіўнае ў жыцці» — гаварыў
М. С. Хрушчоў, звяртаючыся да
літаратуры. — і складае галоўнае
ў рэалістычнай сацыялістычнай
граматцы, якая бурна развіваецца
на гэты момант. На жаль, ні ў адным з
названых тут апаўданаў мы не
сустрэліся са спробай адноста-
вава характар перадавога чала-
века. Мы не знайшлі ў іх ні
героў нашых будоўляў, ні ўдар-
нікаў камуністычнай працы, ні
перадвікоў прамысловасці і кал-
гаснай вытворчасці.

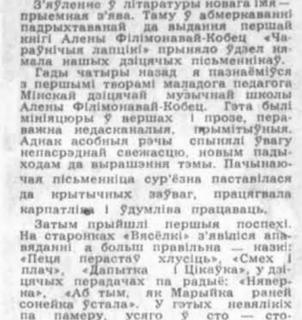
Кармісна справу робіць часо-
піс, знаёмчы чытача з тым, над
чым працуюць пісьменнікі ў жан-
рах апавесці і раману. У люты-
скім нумары пад назвай «Грошны
ганды» змяшчаюць ўрывак з
другой кнігі раману Ільі Гурскага
«Улада Саветам» — твора, які
адлюстраввае вельмі складаны і
цяжкі перыяд у гісторыі нашай
краіны — перыяд барацьбы з унут-
ранай контррэвалюцыяй і за-
межнай інтэрвенцыяй.

Пад назвай «Яўкім Халустэ»
(№ 3) А. Чарнышэвіч надрука-
ваў ўрывак са свайго раману-
хронікі «Засценка Малінуха». Твор
адлюстраввае жыццё і быт
сялян і парабкаў з панскага
майтка Крупкі ў 1904—1907 гг.

Прыемнае ўражанне пакідае
знаёмства з ўрывкам з раману
І. Мележа «Людзі на балоце»,
які пад назвай «Постаці з цем-
ры» змяшчаюць у красавіцкім
нумары часопіса. Ён прысвечаны
беларускай вясце двадцятых га-
лоў.

Чытач удзячны часопісу за на-
дрэканне названых ўрывкаў з
раману. Аднак ці варта ўвесць
часе атрымаўшы гэты ўрывак
чытаць на тэмах аб мінулым?
Хоцань спадзявацца, што ча-
сопіс спайна запішыць свой доўг
сучасніку і скажа пра яго больш
выразна і гучна.

І. ІВАНЕЦКІ.

З'яўленне ў літаратуры новага імі-
прывіда з'яўляе. Таму ў абмеркаванні
падрыхтаваны да выдання першай
кнігі Алены Філімонавай-Кобец «Ча-
раўнічыя дачкі» прыняо ўдзел
нашае выдатнае пісьменніца.

Гэты чатыры наваў я пазнаёміўся
з першымі творами маладога педагога
Мінскай дзяржаўнай хуліганскай
Алены Філімонавай-Кобец. Гэта былі
мініятуры ў вершах і прозе, перава-
жна неадсканілыя, прымітныя,
Аднак асабой рачы спынялі ўвагу
непасрэднай сенаццою, новым пады-
ходам да вырашэння тэмы. Пачынаю-
чыя пісьменніца сур'ёзна паставілася
да крытычных зваў, працітвала
наратыву і ўдумліва працавала.

Затым прайшла першая пачасці.
На старонках «Вяселі» з'явіліся аль-
вяданні а больш правільна — назві:
«Неці перастаў хлуціць», «Смех і
плач», «Даліна і Ціхая», «Дзі-
цымчых перадачка на радцы», «Інжы-
нер», «Аб тым, як Марыяна раней
сонейна ўсталяла ў гэтых неадлікіх
па памежу, усёго сто пяцьдзесят
радоў», рочак Філімона-
ва-Кобец з сэрцачнай цёплінай размаўляла
да самімі тымі да-
карыснымі запаможкамі для лек-
тараў, дакладчыкаў, прапаганда-
стаў, якія праводзілі сярэд на-
сельніцтва навукова-атэістычную
работу. Надаўна
бібліятэка папоў-
нілася новымі
кніжкімі. Гэта
два зборнікі ан-
тырэлігійных п'ес,
вершаў, баяк,
фелетонаў і бра-
шур В. Вінаградва «Выяўле-
нае мастацтва ў барацьбе з рэлі-
гіяй».

Вось перад намі зборнік антырэ-
лігійных вершаў, баяк і фелето-
наў «Вог і людзі». Ён велькі па
памеру, але колькі ў ім трапных,
я скажаў бы, прамых пападаняў у
тэх, хто, прыкрываюцца рэлі-
гійяй як шырмай, працягвае аур-
маньваць людзей, перахкаджае ім
удзельнічаць у актыўнай барацьбе
за камунізм.

Пачынаецца зборнік вершам
С. Гаўрусэва «Сцяг на Месяцы».

У ім паэт гнейна выкрывае Ваты-
ка і яго верных паслугаюч, які
ў сучасны момант, які і іх па-
рэдкікі шмат стагоддзяў назад,
ашукваюць народ, спампаваюцца
на ўсемагутнага бога. Паэт грма-
ка заўважэ, што ім не ўдасца па-
тушыць творчы геній чалавека,
які

Сваёю воляй, пад сваёй каме-
тай,
Што азарала дзёркі след,
Імклівай міжпланетнаю ракетай
Узвіўся ў неразгаданым сусвет.

І менавіта савецкі чалавек, ка-
муніст, перакананы атэіст «свайей
рукой да Месяца дакінуў савецкі
молат і савецкі серп».

Фарысеіства палітычных дзея-
чоў капіталістычных краін, які
імкнучы апраўдаць свае агрэсіў-
ныя планы «воляй божаў», рас-
крывае В. Маеўскі ў вершы «На-
божны Джон». Выкрывіць заба-
божні сярэд некаторых маладых
людзей прысвядзіў сваё слова паэт
Н. Гілевіч.

Востра адгукаюцца на хвалюю-
чыя тэмы сучаснасці паэты
А. Зарыцкі, К. Кірыенка, Ул. Кор-
бан.

Газеты паведамілі, што ў Тур-
цыю накіравалася амерыканская
«навуковая» экспедыцыя, нібыта
для пошукаў Носеа каўчуга, аб
якім расказваецца ў біблейскай
легендзе. І паэт М. Луканін не

Кадр з фільма «Сказанне аб Чун Хянь».

разе селяніна Мікіты Лыкава аўта-
ры фільма паказалі, які шырока
настурча цудоўнаму адкрыта сэр-
ца звычайнага рускага чалавека.

У XVII—XVIII стагоддзях па-
чаўся крызіс феадалных адносін
у Карэй. У абстаноўцы нарастання
сялянскіх паўстанняў XVIII ста-
годдзя з'явіўся выдатны ананімы
раман «Чун Хан жою», які паказ-
вае жыццё ўсёх слабаў грамадства
за перыяд з 1675—1730 гг. Востра
асуджэнне феадалнага зла,
абарона правой народа, глыбокі
антызм, праўдзівасць у абма-
лёўчы цэнтральнага вобраза гер-
аічнай дзівочы Чун Хан вызна-
чаюць гэты раман, як адзін з леп-
шых твораў карэйскай класічнай
літаратуры.

Карыровы мастацкі фільм «Ска-
занне аб Чун Хан» з'яўляецца эк-
ранізацыяй гэтага выдатнага твора.

У жыцці на экраны рэспублікі
будуць дэманстравацца таксама
зямельныя фільмы: венгерскі —
«Тры зоркі», чэхаславацкі — «Ско-
ры да Астрыва», югаслаўскі —
«Старшыня — цэнтр напад», аў-
стрыйскі — «Чароўнае рэзю»,
фільм вытворчасці кінастудыі
«ДЭФА» (ГДР) — «Гадзіна вы-
праванія» і іншыя.

Многа цікавага расказаў гля-
дачам новыя хранікальна-даку-
ментальныя і навукова-папуляр-
ныя кінакарціны.

Н. КУЗЬМІЦКАЯ.

НА ЭКРАНАХ У ЖНІЎНІ

Цікавую каларовую мастацкую
кінаапавесць «Лясная песня»,
якую стварыў рэжысёр Віктар Іў-

чанка на аднаіменнай драме-фе-
ры Лесі Украінкі, выпускае на

экраны Кіеўскага кінастудыя імя
Даўжэнікі.

У «Лясной песні» паэтыка рас-
скрыла цудоўны свет украінскага
фальклору, чароўнасць роднай
прыроды, прыгожасць душы ча-
лавека і яго пачуццяў. Нягледзячы
на трагічны фінал, карціна глыбо-
ка амістычная. У ёй перамагае
жыццё, вера ў чалавека, у тое,
што сапраўднае ваявілае каханне
бессмертнае, як само жыццё.

Больш саркаго год назав упер-
шыню з'явілася апавесць «Чыро-
ныя ветразы» Аляксандра Грына—
чалавека, які прайшоў складаны і
налегкі шлях.

Цяпер на кінастудыі «Мас-
фільм» па матывах гэтай апавесці
паставіла каларовая аднаімен-
ны шырокаэкранная карціна.

У жыцці гледачы здолелі ма-
зяміцца з шырокаэкранным па-
стаўкам фільмам «Любоўка»,
створаным на кінастудыі «Мас-
фільм» (рэжысёр Ул. Келупноў-
скі). Карціна прысвечана першым
паслярэвалюцыйным гадам. У воб-

Кадр з фільма «Лясная песня».

НОВЫЯ ПРАГЛЯДЫ І СУСТРЭЧЫ

Заканчвае ця другі тыдзень Маскоўскага кінафестывалю. Набліжэцца фінш, але фестывальныя страсці не сціхаюць. Штодзённая прагляды, дыскусіі. Творчы абмен думкамі паміж кінематографістамі 51 краіны свету праходзіць у атмасферы дружбы і ўзаемаразумення.

Шматлікую аўдыторыю сабрала прэс-канферэнцыя чэхаславацкай дэлегацыі. Дырэктар Упраўлення кінематографіі ЧССР Алоіс Палендзік расказаў аб стане кінавытворчасці ў рэспубліцы. Цяпер кінастудыя Барандоў і Браціслава выпускаюць штогод 36 поўнаметражных мастацкіх фільмаў і 450 кароткаметражных. Галоўнай адчай тэмай у іх з'яўляецца сучаснае жыццё, робата і быт простых людзей — будаўніцтва сацыялізму.

Найбольш цікавымі фільмамі апошняга года чэхаславацкай сабралі лічач карціны «Рэпартаж пад пяцімай» (сцэнарыя Яна Атанашыка), які прысвечаны герою-патрыяту Юліусу Фучыку.

Новую кінакамедыю «Яна звалілася з Масца» паставіў рэжысёр Падскальскі, выхаванец Маскоўскага інстытута кінематографіі. Завершан новы шырокіх рамкі дакументальны фільм «Кірыліца» з выдатнымі падарожнікамі Ганзелкай і Зікундам.

Дырэктар Міжнароднага кінафестывалю ў Карлавах Варах Ул. Кацкі падзяліўся з журналістамі

некаторымі меркаваннямі адносна падрыхтоўкі да чарговага агляду сусветнага кінамастацтва ў Карлавах Варах, які адбудзецца ў 1962 годзе.

Амаль штодзённа тая ці іншая кінадэлегацыя наладжвае прыём, які з'яўляецца пракладзіц ажыццелення, сэрцазна, пасаб-роўску. На адным з такіх прыёмаў адбылася цёпла гутарка паміж вядомым індыйскім кінадзіячом і пісьменнікам Ахмет Абсам і савецкім рэжысёрам Рыгорам Чухрай.

Абас. Дзе Вы нарадзіліся?

Чухрай. На поўдні Украіны.

Абас. Вось чаму Вы такі прыгожы? Вам хутчэй трэба было быць артыстам.

Чухрай. Мне ў свой час гэта прапанаваў Ютквіч. Але, на маё шчасце, я свечасова заганяў у лустра-ка.

Абас. Я Вас даўно ведаю, але стракаваўся ны асабіста ўпершыню. Ваш «Сорак першых» мне давёўся бацьчы тры разы. Я напрыклад, не гляджу сваёй фільмаў, спачатку іх глядзяць апэратары, артысты, уся творчая група. І толькі калі пачую ад іх, што фільм удаўся, тады я сам іду яго глядзець.

Чухрай. Тое ж самае і ў мяне. Я свой «Сорак першых» прагледзеў толькі першыя дзве часткі, а потым расхваляваўся і выйшаў.

Абас. Ну цяпер з Вашай сусветнай славай Вам хвалявацца няма чаго.

Чухрай. Наадварот, імяна цяпер пачаліся самыя вялікія хваляванні, бо вельмі ўзрадла адказнасць...

Амаль кожная дэлегацыя замежных майстроў кіно, апрача конкурсных фільмаў, прывезла ў Маскву па адной — дзве са сваіх новых работ для інфармацыйнага прагляду. Сярод іх — нямецкія карціны «Спра-

Масква. Другі Міжнародны кінафестываль. (ГДР) гутарыць з карэспандэнтамі ў вестыбілі гасцініцы «Масква».

Кінаактрыса Анекатрын Бюргер гасцініцы «Масква». Фота А. КАНЬКОВА. Фотарэпартаж ТАСС.

ва Глейвіц» (ГДР) і «Мост» (ФРГ), «Прынцыпа Клеўска» (Францыя) і «Суддзя» (Швейцарыя).

Абода нямецкія фільмы яднае адна тэма — вынікі мінулай вайны. Тэма адна, а падыход да яе вырашэння — розныя, супрацьлеглыя.

«Справа Глейвіц» (рэжысёр Герхард Клейн) — кінатвор шыра публіцысцкай, нешта нахалст рэпартажу аб вядомай гісторыі гітлераўскай правакацыі на польскай граніцы ў 1939 годзе, якая мела на мэце апраўдзяць вераломны напад ворага на безабаронную Польшчу і тым самым развязаць другую сусветную вайну. Гэты фільм, па сутнасці, дакументальны, і рэжысёр толькі шлхам паралельнага мантажу і ўзбуджэння дэталей даўо яго да высокага эмацыянальнага нахалу.

Карціна ж «Мост» (рэжысёр Бернгард Вікі), пастаўленая па прадвызначанаму сюжэту (гэта экранізацыя аднайменнага рамана Манфрэда Грэгара), — чыста псіхалагічная. Як і ў рамана, так і ў фільме праводзіцца адна думка, быццам бы вінаватых за разьвязанне вайны няма і няма чаго іх шукаць, а ёсць толькі невінаватны ахвяры.

Шведскі фільм «Суддзя» расказвае аб карупцыі і кругавой ўзаемавыкручцы вышэйшых чыноўніцкіх колаў сучаснай Швецыі.

Не пакідае ўражання французскі фільм «Прынцыпа Клеўска» з удзелам папулярных артыстаў Жана Марэ і Марыны Уладзьен. Ён уводзіць глядача ад рэальнага рэалізму.

Нямнога часу застаецца да канца фестывалю. Хутка апусціцца яго сцяг.

П. ПАДБЯРЭЗКІ, спецыяльны карэспандэнт «Літэратуры і мастацтва».

Другі Маскоўскі міжнародны кінафестываль, які па сваім глыбока-

чалавечым ідэям і высокай мета-накіраванасці, па значнасці многіх прадстаўленых на ім работ прагрэсіўнай сусветнай кінематографіі не мае сабе роўных, наблі-жэцца к канцу.

Пасля таго, як завяршылася вельмі насычаная праграма першага фестывальнага тыдня, пачаўся другі тыдзень, не менш багаты навінкамі кіно і карыснымі сустрэчамі ўдзельнікаў фестывалю. Ён адкрываўся паказам савецкага конкурснага фільма «Чыстае неба», які наўдана з поспехам прайшоў на экраны нашай краіны. Карціна выклікала сярод удзельнікаў і гасцей фестывалю розныя думкі, яна дала падставу для вялікіх творчых размоў і абгульчэнняў.

У творчасці саборніцтва ўключаюцца ўсе новыя краіны і новыя дзельцы кіно. Так, кінематографісты германскай Кубы выступілі са сваім мастацкім палатном «Расказ пра рэвалюцыю», мексіканскія кінаработнікі паказалі новую работу «Ауна Галью». Творчасць дэмакратычнай мастацкай пошукаў прадставіла карціна «Узыход сонца ў Кампобелла» — пра жыццё і палітычны дзеянні Франціна Рузвельта. На маскоўскім экране дэманстраваліся таксама дзве кароткаметражныя карціны з Грэцыі.

Другі тыдзень быў прыкметны некалькімі цікавымі сустрэчамі і гутаркамі. Напрыклад, кінакрытыкі, якія прыехалі на агляд кінамастацтва, сустрэліся з журналістамі. Размова ў іх ішла аб зада-чых крытыкі ў нашы дні, аб той вялікай ролі, якую яна адгрывае ў развіцці сучаснага кіно. Адбы-лася таксама сустрэча з замеж-ных рэжысёраў, апэратароў і ма-стакоў мультыплікацыйнага кіно са сваімі савецкімі калагамі на студыі «Саюзмультфільм».

Другі Маскоўскі міжнародны кінафестываль, які па сваім глыбока-

чалавечым ідэям і высокай мета-накіраванасці, па значнасці многіх прадстаўленых на ім работ прагрэсіўнай сусветнай кінематографіі не мае сабе роўных, наблі-жэцца к канцу.

П. ПАДБЯРЭЗКІ, спецыяльны карэспандэнт «Літэратуры і мастацтва».

Другі Маскоўскі міжнародны кінафестываль, які па сваім глыбока-

Сёлетні спаўняецца 100 год з дня смерці аднаго з першых буйных беларускіх этно-

АДЗІН З ПЕРШЫХ

графу і фальклорыстаў сярэдзіны XIX ст. Паўла Міхайлавіча Шпілеўскага. Яго навукова-публіцысцкая праца, сабраная і апублікаваная ім фальклорна-этнографічным матэрыялам уключаюць значную каштоўнасць і сэнс.

П. М. Шпілеўскі (Драўлянін, 1827 — 1861) — ураджэнец Мінскай губерні. Біяграфічных звестак аб ім у літаратуры амаль няма. Паводле яго прац можна меркаваць, што яго раліма — паўднёва-заходняя частка Мінскай губерні, магчыма Слуцкі павет. Выхоўнаўся Шпілеўскі ў дваранскай сям'і. Пасля заканчэння ўніверсітэта працаваў у Пецярбург, вёў, у Акадэміі навук.

Побуду да фальклору і этнаграфіі прывілася ў яго вельмі рана, яшчэ ў студэнцкія гады.

«Мне, — пісаў пазней Шпілеўскі — успамінаюцца тыя цудоўныя дні, поўныя радасці, якую нельга апісаць і якая зразумела толькі таму, хто сам гэта адчуў, дні, у якія я спынаўся на канікулы з губернскага горада ў аддалены павет і мог з поўнай свабодой раз'язджаць па вёсках і сёлах, дзе пра якіхсці страстаны, неўсвядомленай ахвоне да вывучэння народных павер'яў і казак праслухоўваўся да гукаў гарманійнай півчэй беларускай мовы, запісваў словы і расказы з аў-наў пасля, дамарожаных баняў і знахароў, прабіраўся ў беларускія хаты і клеці, знаходзіў задалаванне ў гутарцы па сціплай вясковай трапезе і сі-мымі старымі і маршчыністым бабур'ямі».

У 1845 г. вясеннаціпагодова юнак ужо даслаў у аддзяленне рускай мовы Расійскай Акадэміі навук складзены ім слоўнік беларускай мовы, а ў наступным годзе пачаў друкаваць даследаванне «Беларускія народныя павер'я» — частку сваёй працы «Слоўнік і карнісюль беларускай гаворкі», у якой спрабуе прасачыць гісторыю сучаснага яму вераванняў беларусаў.

У 1853 г. Шпілеўскі пачаў працягваюць экспедыцыю па Беларусі за тры гады аб'ездзіў Гродзенскую, Мінскую, Магілёўскую і Віцебскую губерні. Свае назіранні ён друкаваў у часопісе «Современник» пад назвай «Падарожжа па Палессе і Беларусію (уважліва)». У 13 гісторыка-этнографічных і публіцысцкіх нарысах аўтар дзеліцца ларожнічымі ўражаннямі, павадзіла гістарычныя звесткі аб населеных пунктах і мясцінах, якія праехаў, аддае вялікую увагу іх этнаграфічнаму апісанню. Арыгінальнае замаляўніцкае сяліва — апісанні адзення, жытла, ежы, абрадаў, кірмашоў і сват. Ён прыводзіць у нарысах фальклорныя творы (песні, казкі, паліны).

Шпілеўскі ізаляваў жыццё беларускага селяніна, характарызуе яго з пункту гледжання ліберальна настроенага памешчыка, якому б не хацелася бачыць класавыя нявынікі прыгнечаных да прыгатыльнаў. Згодна апісанню Шпілеўскага, беларуская вёска выступае як адзінае цэлае, памешчык клопоціцца аб дабрабыце селяніна, селянін жа жыве ў дастатку, не скардзіцца на жыццё і вельмі ўдзячны пану і царскаму ўраду. Адзін толькі цень бачыць вучоны ў жыцці беларускага селяніна — яго залежнасць ад уласніка карчмы — кіргаваў з'яўра.

Нават у тым, што хаткі беларусаў маленькія, «з маленькімі вакнамі і ішч меншымі шыбамі», што іх вярка селянін вымушан трымаць у сенах жытлаў, — Шпілеўскі бачыць толькі рамантыку.

Любавае старасветчынай у вусна-паўчачнай творчасці і быце беларусаў зацікаваўся і былі апісаных яго жытла, ежы, адзення, сямейнага, вытворчага і тра-мадскага быту — усё гэта яраў-ка скажае ў працах вучонага сапраўднаму кірваму жыццю беларускага народа.

Такім чынам, у названай працы Шпілеўскага каштоўныя толькі фактычныя этнаграфічныя і фальклорныя матэрыялы, канкрэтныя апісанні.

Шпілеўскі ў 1853 — 1856 гг. друкаваў і шраг артыкулаў у часопісе «Пантеон» пад назвай «Беларусь у характарысцкіх апісаных і фантастычных казках».

У гэтай працы Шпілеўскага 17 нарысаў, якія даюць багаты фальклорна-этнографічны матэрыялы. Напісаны яны, як і паяр-рэалія, на матэрыялах яго экспеды-цыі і з вялікай любоўю да на-роду. «Што цягнула мяне туды, у гэтыя хатныя бедныя людзей? .. Я любіў гэтых добрых людзей, я знаходзіў радасць... у іх песнях, прымаўках і прыказках...»

Шпілеўскі абурэацца тым, што вучоны Расіі большую цікавасць прывіляваў да жыцця людзей за мяжой і вельмі мала звяртаўся да вывучэння быту свайго на-роду. Ён піша: «Нас цікавіць па-данні і вераванні старажытных грэкаў, і рымлян, мы пішам аб іх норавах, міфалогіі, мове, нават бясёдах і абедях; а чаго ж не напісаць аб роднай Беларусі, якая так багата сваімі самабыт-нымі норавамі, міфалогіяй, мовай і, нарэшце, ігрышчамі і святамі».

У этнаграфічнай літаратуры аб Беларусі сярэдзіны XIX ст. пра-ца Шпілеўскага «Беларусь у ха-рактарысцкіх апісаных і фанта-стычных казках» займае адно з пачасных месцаў. Яна ў папулярнай форме ўпершыню пазнаёміла шы-рокія колы трамлекскай Расіі з бытам беларускага народа і яго багатай вусна-паўчачнай творча-сцю.

Шпілеўскі ў адрозненне ад вя-лікадзяржаўных рускіх і польскіх шавіністаў, якія адмаўлялі існа-ванне беларускага народа як са-мостайнай нацыі, правільна гаво-рыць аб беларусах як аб асобным народзе, адначасова падкрэслі-ваючы адзінства яго паходжання з рускім народам. «Ёсць у нас на Русі, — піша ён, — вялікі край... яго завуць Беларуссю. Жывуць там людзі беларускія, патомкі старажытных крывічоў і дрыга-вічоў, родныя браты людзей вя-лікарускіх».

Усе нарысы гэтай працы мож-на падзяліць на дзве групы: фальклорныя нарысы прыве-дзеныя казкам і паланіям. У іх Шпілеўскі перадае перапрацаваны ім і перакладзены на рускую мову беларускія казкі «Ся-стра чарушніца», «Мядзведзе ва-шкі», «Чароўная ветка», «За-латы шчупак», «Глебшукавы сля-зы».

Кожны з этнаграфічных нары-саў прысвечаны асобнаму моманту ў асветленні быту беларускага народа. Перадлічым іх: «Беларускі кірмаш», «Калідныя вярчоркі», «Вясельныя абрады ў пасяляні Ма-гілёўскай і Мінскай губерняў», «Абрады пасяляні Віцебскай і Мін-скай губерняў пры ўборцы хлеба з палёў», «Юрбей дзень», «Мала-дзювае вышыванне», «Вясельныя абрады засянякоў Віцебскай губерні», «Грышчы», «Нары, за-мовы, прычкі, забавоны», «Радзі-ны, хрышціны», «Хаўтуры і памі-нікі», «Валачобнікі».

У працелігласце тэндэнцыі та-гачаснага этнаграфічнага прац, у якіх Беларусь паказвалася толь-кі як забыты і абзадолены палка-мі край, а «Беларусь як чалавек, што страціў усе дадатныя разу-мовныя і маральныя якасці. Шпі-

леўскі ў сваім жаданні паказаць адаротнае даходзіць да ізаля-цыі ў апісаных быту і культу-ры народа.

Ён любіўша страасветчынай, элементы якой захаваліся ў па-асобных баках жыцця народа, га-ворыць аб сымі жыцці народа, яго даадаваленасці сваім лёсам. Сталы ў сляніскіх хатах Шпілеў-скі застаўся «блінам, каўбасамі, грэчанікам і пішоўнікам».

Толькі ў пасобных выпадках, калі гэтага ніяк абыйсці нельга, Шпілеўскі паказвае і цяжкае жыццё народа, яго нястачы і бед-насць, аднак туманзіня прычыны такога становішча не дае.

Толькі ў адной са сваіх прац «Мозыршчына», у якой гаскама многа фальклорна-этнографічных матэрыялаў, Шпілеўскі піша, што народ Мазыршчыны «пакінуў на волю лёсу і не знаходзіць сі-мпатый у сваіх уладальнікаў», што «селянінам няма калі падумаць аб сабе, таму што яны жывуць для ўладальнікаў...», што селяніне ма-юць «свайя ўласнасці, якая б магла забеспячыць іх у будучы-смя».

І, нарэшце, Шпілеўскі прымае, што селянін «непрыязна глядзіць на сваіх паноў-уладаль-нікаў». Ён выказвае незадавальне-ненне прыгонным правам.

«А паны што такога для мужы-ка? — піша Шпілеўскі. — Якась-ці непрыступная кітайская сця-на, да якой ніколі не дабрацца мужыку пры прыгонных пара-дках».

Сярод іншых прац Шпілеўскага заслугоўваюць увагу нарысы ў часопісе «Ілюстрацыі».

Навукова-публіцысцкая праца Шпілеўскага выклікала цікавасць Чарнышэўскага. Вялікі рэвалю-цыяны дэмакрат, крытыкуючы Шпілеўскага за ізаляцыю жыцця селяніна і іншыя недахопы ў яго нарысах, адначасова адзначаў іх ка-шчотнасць «для» вучонага дас-ледчыка народнасці».

Працы Шпілеўскага, які пра-віліна значнае А. Пылін, харак-тарызуе стан этнаграфічнай на-вуцы таго часу. Тады яшчэ не бы-ла распрацавана метадыка збрана-ня фальклорна-этнографічных ма-тэрыялаў. Замест дакладнай пе-радачы фальклорна-этнографічных матэрыялаў у такім выглядзе, як яны бытавалі ў народзе, — у Шпілеўскага часта знаходзім лі-таратурную апрацоўку іх. Толькі пэні Шпілеўскі запісваў і дру-каваў на роднай мове.

Працы Шпілеўскага носяць значны адбітак марфалагічнай школы, якая ў той час панавала ў этнаграфіі. Асноўнае месца ў яго працах займаюць міфалогі-чныя казкі і палані, абрады, ве-раванні і забавоны беларускага селяніна.

Навуковая спадчына Шпілеў-скага да гэтага часу не атрыла да-статковага асветлення ў нашым друку.

Дошч падрабязны нарыс яго жыцця і навуковай дзейнасці — пачэсная задача нашых гісторы-каў, этнографуў і філалагаў.

В. БАНДАРЧЫК, кандыдат гістарычных навук.

ПОЛЬСКИ ШТОТЫДНЁВІК ПАВЕДАМЛЯЕ

Дзяржаўны музей Рэвалю-цыі ў Маскве экспануе многа да-кументаў і матэрыялаў, якія да-чытаць рэвалюцыйнай барацьбы польскага народа і дружбы на-родаў Польшчы і СССР. Сярод экспанатаў знаходзіцца, у прыват-насці, матэрыялы, якія ілюструюць актыўны ўдзел польскіх рабочых у барацьбе рабочага класа Расіі супраць царызма. Рад матэрыялаў характарызуе дзейнасць Фелікса Дзяржынскага і іншых палкаў-а-удзельнікаў Кастрычніцкай рэ-валюцыі. Спецыяльныя стэндны пры-свечаны знаходжанню Ул. І. Лені-на ў Кракаве і Пароніне.

Трансляцыя першамайскага парада і дэманстрацыі ў Маскве, Кіеве і Ленінградзе паказала па-так абмену тэлевізійнымі прагра-мамі паміж Польшчай і СССР. Польскія тэлегледачы атрымалі на экраны сваіх тэлевізараў вы-разнае і правільнае адлюстраван-не.

Устанавленне пастаяннага тэле-візійнага сувязі паміж Варшавай і Масквой праз Гамбург, Калінін-град, Талін і Ленінград дазволіў трансляваць праграмы савецкага тэлебачання ў краінах народнай дэмакратыі: ГДР, Чэхаславакіі, Венгрыі, а таксама праз іх тэле-

сеткі — у краінах Заходняй Еўропы.

У Варшаве адкрылася вы-стаўка польскай літаратуры на замежных мовах, арганізаваная польскім Пен-клубам з дапамо-гаю зніжэннаадавага прадпрыем-ства «Арс Палонія».

На выставіцы экспануюцца тры-налькі сучасных польскіх пісьменнікаў і Марцін Дамброўскай, Яраслава Ільшэвіча, Зафім Налоўкоўскага, Яна Парандоўскага, А-жэжэа Брандэса і інш.

Польская літаратура карніста-еца вялікім поспехам за мяжой. У прыватнасці, у 1945 — 1950 гг. у Савецкім Саюзе было перакла-дзена 190 твораў польскіх класі-каў і 208 твораў сучасных пісьме-нікаў.

Адной з найбольш масавых арганізацый, што працуюць у польскіх няпоўных сярэдніх і сяр-эдніх школах, з'яўляюцца школьныя гурткі сабраў Савецкага Саю-за. Налячкова ўжо звыш 12 ты-сяч такіх гурткоў. Яны наладжва-юць конкурсы, перапісваюць са-савецкімі школьнікамі, арганізоў-ваюць пазітыўныя метапраемствы за-выпадку коблельных урочнісцей.

[Штодзённы агляд] Польскае агенства друку.

ПОЕЗД ДРУЖБЫ З ПНР

Мацінеюць вузы дружбы паміж польскім і савецкім народамі. 20 ліпеня на пероне мінскага вакза-ла зноў раз'язвалася флага Савец-кага Саюза, Польскай Народнай Рэспублікі і Беларускай ССР. Сю-ды ў Варшаву прыбыў поезд дружбы. З ім у Савецкі Саюз прыехала больш як 300 каапера-

тараў Польскай Народнай Рэ-спублікі.

На Прывакальнай плошчы ад-быўся мітынг.

Сябраў з Польшчы правялі ў Мінску адзін дзень. Яны азнаёмі-ліся з выдатнымі беларускімі ста-ліны. Вечарам поезд дружбы адправіўся па маршруту Мінск—Кіеў—Масква.

Галоўны рэдактар Нічыпар ПАШКЕВІЧ, Рэдакцыйная калегія: Заір АЗГУР, Аляксандр БУТАКОУ, Кас-тусь ГУБАРЭВІЧ, Васіль ІВАШЫН, Аркадз МАРЦІНОВІЧ (па-казны сакратар), Пётр ПРЫХОДЗКА, Раман САБЕЛЕНКА (на-меснік галоўнага рэдактара), Мікола ТКАЧОУ, Яна ШАРАХОУ-СКИ, Іван ШАЦІЛА, Рыгор ШЫРМА.

ДА ВЕДАМА ПАДПІСЧЫКАУ! ПРАЦЯГВАЕЦА ПАДПІСКА НА ЦЭНТРАЛЬНЫЯ І РЭСПУБЛІКАНСКІЯ ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ

на IV квартал 1961 года.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА ўсім кінатэатрамі і аддзяленнямі су-вязі, а таксама «Саюздрукам» і грамадскім актывам па месцу рабо-ты ці вучобы.

«САЮЗДРУК» Міністэрства сувязі БССР.

Пра творчасць мастакоў

Кінапракатыя арганізацыі рэспублікі атрымалі многа новых цікавых фільмаў па мастацтву.

Заснавальніца грузінскай скульптурнай школы, народнаму скульптару Я. Нікаладзе прысвечана навукова-па-пулярная кінакарціна «Якаў Нікаладзе».

Каларны фільм «Мастак тэатра» расказвае пра твор-часць тэатральных савецкіх мастакоў. Карціна знаёміць глядачоў з лабараторыяй мастака Н. Акімава з пачатку працы над п'есай да прэм'еры спектакля, уключаючы работу над дэкарацыямі, грэмам і касцюмамі.

Расказваючы пра карціну «Варыяны Марозава» В. Сурыкава, аўтары фільма «Нараджэнне карціны» пра-сочваюць паступовае фарміраванне задумы, сюжэта, воб-разаў і кампазіцыі твора. Кінакарціна дае ўзбуждзенае аб-майсцёрства жыцця і дапамагае глядачам больш асэн-савана падыходзіць да ацэнкі мастацкіх з'яў.

Р. ЗАЙЦАУ.

ПАД СІВЫМІ КУРГАНАМІ

Мсціславу — аднаму з самых старажытных гарадоў Беларусі, каля тысячы год. Першыя звесткі аб тым, што гэты горад ужо існа-ваў і меў шырокае гандлёвае су-вязі, адносяцца да 1150 года. Але сучасны Мсціслаў знаходзіцца на зусім іншым месцы. Дзе ж быў стары горад?

На ўсходзе цяперашняга Мсці-слава, на крутым беразе некалі паўнаводнага, а зараз зусім вы-сокай рэчкі Вярха, узвышаўся маляўнічы Дзявоцка гары. Сярод тутэйшых жыхароў у пакаленнях ў пакаленне пераходзіць легенда аб тамніках, якія яна захоўвае ў сваіх нетрах. Гавораць, што на гэтай гары і быў калісьці Мсці-слаў. Але рэшткі вельмі старажы-нага калітваво